

Выкарыстаныне тэхнікі ў калгасах і заўгасах

Камуністычнае кіраўніцтва Савецкага ся гразей. Зь некаторых мэханізмаў зынкілі асабліва каштоўныя дэталі.

Беларускія калгасы і саўгасы не зьяўлююцца выключэннем. Нядбальства з захаваннем і выкарыстоўваннем сельскагаспадарчых машынай у калгасах і саўгасах дадзіло да такіх памероў, што прэзыдыюм Вярхоўнага Савету ССР выдаў спіцыяльны ўказ пад называй: «Аб крымінальнай адказнасці за злачыннае нядбайніе карыстаньне сельскагаспадарчай тэхнікі».

Згодна гэтага ўказу вінаватыя караочы, ад аданага да трох гадоў астроту. На падставе гэтага агульнасаюзнага ўказу такія ж самыя пастановы былі прынятыя і Вярхоўным Саветамі саюзных калгасаў і саўгасаў бяздзейнічае. Так было ў мінульым годзе. Да ўборкі ўраджаю па Савецкім Саюзе было адрамантавана машын «значна менш, чымся ў мінульым годзе», так паведамляла Цэнтральная статыстычнае кіраўніцтва. Вось і сёлета, якія на байдзёры прапагандавыя запоўнівани ў савецкай прэсе кіпіць, што ў ўсіх Савецкіх Саюзах ёсць у дастатку, але не хапае мэханізатарава, каб гэтай тэхнікі упраўляць.

Такі ці інаки, а ў самую гарачую падыходу палявых працаў значная колькасць сельскагаспадарчых машынай у калгасах і саўгасах бяздзейнічае. Так было ў мінульым годзе. Да ўборкі ўраджаю па Савецкім Саюзе было адрамантавана машын «значна менш, чымся ў мінульым годзе», так паведамляла Цэнтральная статыстычнае кіраўніцтва. Вось і сёлета, якія на байдзёры прапагандавыя запоўнівани ў савецкай прэсе кіпіць, што ў ўсіх Савецкіх Саюзах ёсць у дастатку, але не хапае мэханізатарава, каб гэтай тэхнікі упраўляць.

Странічны надзею на атрыманьне падводля пляну запасных частак, калгасы ўжываюцца зусім просты, але надзвычай стратны спосаб закончыць у тэрміні рапорт запаснымі часткамі. Як паведамляе «Літаратурная газета», паст Янін убачыў у калгасе новы камбайн, які калгас купіў спіцыяльна дзеля разборкі на запасныя часткі. Цяпер такім зъявішчам нікога нельга зъдзіць, бо толькі такія калгасы напоўніа і могуць здабыць запасныя часткі.

Сельскагаспадарчыя машыны ў калгасах і саўгасах, з прычыны няумелага ўжывання ўніфікаваныя захаванні, у кароткі тэрмін зношоўваюцца. На рамонт траянца сотні мільёнаў рублёў. Прыйдзе затрачаныя сродкі не заўсёды апраўдаўваюцца. Шмат разоў праверена, што трактары ў іншых машын пасылають капітальнага рамонту ўстаноўленых нормаў на працы на выконваюць.

Шматлікія факты съветчаньне аб выключнае нядбайнім утрыманні ўніфікаваныя сельскагаспадарчых машын у калгасах і саўгасах. Як паведамляе беларуская «Сельская газета» за 28-га лістапада мінулага году, у калгасах і саўгасах пасылають збору ўраджаю і слябы азімых засталося на полі шмат машынай. Валіюцца трактарныя плугі, а бораны ўжо ўсьцілі ў зямлю. Машыны не ачышчаны ад гразі. У сеялках працягло на сельне, якое засталося пасыля сябю. Нехаварбаныя часткі маганаў пакрымі-

Ненажэрныя «нябожыні»

У шэры, не пасынеканьску хлюпотны дзень, я плаехаў у саўгас імя Леніна. Гаспадарка гэтая з тых, куды наш брат-газетык ездіць па станоўчыя факты. Тут высокапрадуктыўная малочная жывёла, выдатная птушкафрма (у мінульым годзе яна дала 3 мільёны яек). Саўгас заўсёды адным з першых у раёне занятае ўсе сельскагаспадарчыя працы.

Камуністычная праграма дэнацыяналізацыі нацыянальнасцяў ССР

(Працяг з папярэдніх нумароў)

Вельмі важным, дамінуючым вынікам усёй папярэдняй савецкай эканамічнай палітыкі ў нацыянальных рэспубліках было штучнае раздзеленне нацыянальнай рэспублікі на дэльце часткі — на нацыянальную вёску і інтэрнацыональны горад. Ленін гаварыў, што адным з «пяці элементаў» імперыялізму зъявляюцца вываз калітулу да крэйніці съправіўнікі, у калёнії. Калі мець на ўвазе савецкі імперыялізм, дык давялося-б сказаць, што ягоная вядучая характэрная рыса — гэта не толькі вываз калітулу, але ёсць працы, якія ў выглядзе кіраўнікі вытворчасці, але таксама і ў выгляде арміі работніцтва. Таму ў атрымалася, што ўсе новыя гарады ў работніцтві пасёлкі, усе большыя індустрыяльныя будоўлі ў нацыянальных рэспубліках заселеныя чужым элементам. Нават і пры такіх палітыцы стварэнні «інтэрнацыяналізованай» працягловасці, індустрыялізацыя нацыянальных рэспублікі вельмі значна адстае ад мэтраполіі. Аб не-раўнамерным разьвіцці і аб значным адставанні працягловасці нацыянальных рэспублікі ад Рэспублікі ССР съветчаньне афіцыйныя цыфры ад адносінах паміж горадзкім і сельскім насельніцтвам у саюзных і аўтаномных рэспубліках. Босі дадзеныя працяглют гарадзкога насельніцтва ў саюзных рэспубліках: РСФСР — 52, Армэнія — 50, Азербайджан — 48, Украіна — 46, Туркменія — 46, Казахстан — 44, Грузія — 42, Літоўская ССР — 39, Кіргізія — 34, Узбекістан — 34, Таджыкістан — 33, Беларусь — 31, Малдавія — 22...

Аднак, запраўдныя малюнак мы маєм толькі тады, калі бярэм чиста нацыянальнае гарадзкое насельніцтва. Тады мы бачым, што абалютна большыя саюзных рэспублікі ў саўгасах аўтаномных рэспублікі да гэтага часу застаюцца пераважна аграпаркі краінамі. Распадзел насельніцтва саюзных рэспублікі на гарадзкіх і сельскіх жыхароў паводле іхнай роднай мовы дае такі працэнт гарадзкога насельніцтва: Расейцы — 59,1; Армяне — 53,1; Эстонцы — 48,1; Латышы — 47,0; Украінцы — 43,5; Грузіны — 36,8; Літоўцы — 34,8; Азербайджанцы — 33,7; Туркмены — 25,0; Беларусы — 24,1; Казахі — 23,6; Таджыкі — 21,9; Узбекі — 21,2; Малдаўцы — 10,8; Кіргізы — 10,7...

Пасыль аналізу статыстычных дадзеных, якія мы тут падалі ў скароче, праф. Аўтарханаў гаворыць, што яны зъявляюцца ўразыльвым прыкладам і нагляднай ілюстрацыяй таго,

да чаго прывяла ў канчальным выніку славутая «антыхакляніяльная» палітыка Крамля ў ягонай уласной імперыі — яна прывяла да захавання на ўніх ускраінах шэрагу клясычных «слабараўзіўных камуністычных рэспублік», якія ў сілу сваёй штучнай стагнацы могуць быць зусім слушна паставлены ў адзін шэраг із слабараўзіўных краінамі Азіі і Афрыкі...

Існуе таксама поўная дыстанцыя паміж РСФСР і саюзнымі рэспублікамі ў дачиненіі колькасці насельніцтва, занятага разумовай працай. Паколькі гарадзкое насельніцтва ў саюзных рэспубліках засоўваецца саўгасамі, то пераважна «інтэрнацыяналізм», а сельскіе насельніцтвы, апрача саўгасамі, пераважна нацыянальны, дык мы падамо дадзеныя адносна гэтага толькі з сельскага насельніцтва. Колькасць насельніцтва занятага разумовай працай у сельскіх мясоцасцях саўгасамі рэспублікі складае такі працэнт: РСФСР — 13,6; Кіргізія — 12,5; Эстонія — 12,4; Грузія — 11,9; Армэнія — 10,5; Латвія — 10,3; Узбекістан — 9,8; Азербайджан — 9,6; Украіна — 9,2; Туркменія — 8,8; Таджыкістан — 8,8; Беларусь — 8,0; Літва — 7,4; Малдавія — 6,5...

Мы ўжо адзначалі, што акрэсліваючымі фактамі разьмешчэння вытворчых сілаў і новых капиталаўкладаў у народную гаспадарку ССР зъявляюцца не нацыянальныя, а ваенна-стратэгічныя і эканамічныя меркаванні. Між тым, афіцыйная партыйная працяглівіца асабліва ў слабараўзіўных краінах, цвердзіць, што савецкія гаспадарчыя пляны заўсёды складаюцца з улікам пераважнага разьвіцця нацыянальных рэспублік. Аднак, як толькі факты мінулага, аб якіх мы ўжо гаворылі, але ёсць аналіз апошніх сямігодкі разьбівае гэтае цвердзяньне.

Так, калі разьдзяліць абалютную суму капіталаўкладаў на 1959—1965 гады (1488,0 мільярдаў рублёў) на душу насельніцтва ў рублі, дык пабачым, што ў Расейскай рэспубліцы, прыпадае на душу 8120 рублі, а ў астатніх 13-ці нацыянальных рэспубліках (апрача Казахстану) толькі 5073 рублі, прычым і сродкі самых нацыянальных рэспублікі не захоўваюцца прынцып працяглівіца нацыянальнага распадзелу, зусім іншаруеща ступень адсталасці або разьвітасці тэй або іншай нацыі. Тому атрымліваецца так, што ў Казахстане, дзе нацыянальнага насельніцтва ўсяго толькі 30 працэнтаў, на душу

вільнага севазвароту ўвесыці ня можам. А без севазвароту які-ж ураджай... Памаўчайшы крыху, дырэктар заўбараў:

— Ну, гэта мы паствуова пераадолеем. Але кармы ў нас дараті яшчэ па адной прычыне. Тэхнікі многа... — Тэхнікі многа? — я веру я сваім вушам, — Дз'ве тысячи семсот, дз'ве тысячы восемсот. І тлустасць калі чатырох працэнтаў.

Старшыні ў захапленыні цмокаюць языкамі. Я, вядома, я маю ніякага дачынення да поспехаў фэрмы, але ў мене чамусці ўзікія жаданыне пахваліца гэтымі поспехамі перад старшынамі. Бадзёрым голасам зъвяртаюся да дырэктара:

— Міхаіл Ніканавіч, скажыце яшчэ гасцім, які ў вас сабекошт малака. Няхай павучацца...

Але дырэктар раптам хмурыць бровы.

— 26 капеяк за кілограм.

Я зъдзіўлены перапытаю — мо' дырэктар памыліўся. Міхаіл Ніканавіч зъў кірку вымовіў вадзе сказана, частка хапаеся толькі за тых факты, што самі дылезуць у блёнкот. Ці то станоўчыня, ці то адмоўніца... А каб глыбей пакапацца... — Бось падамі палічы! Саўгас куцілі трактар. Зыбіць?

— Чаму, чаму, — незадаволена паўтарае дырэктар. — Бось вы, газетчыкі, на ўкрыўваше вадзе сказана, частка хапаеся толькі за тых факты, што самі дылезуць у блёнкот. Ці то станоўчыня, ці то адмоўніца... А каб глыбей пакапацца... — Бось падамі палічы! Саўгас куцілі трактар. Зыбіць?

— Чаму, чаму, — незадаволена паўтарае дырэктар.

— Чаму, чаму, — незадаволена паўтарае дырэктар. — Бось вы, газетчыкі, на ўкрыўваше вадзе скозана, частка хапаеся толькі за тых факты, што самі дылезуць у блёнкот. Ці то станоўчыня, ці то адмоўніца... А каб глыбей пакапацца... — Бось падамі палічы! Саўгас куцілі трактар. Зыбіць?

— Чаму, чаму, — незадаволена паўтарае дырэктар.

У калгасах Беларусі

(Заканчэнне з 2-ой бач.)

— 30 тысячаў рублёў... Пражэрлівія давіну ды за птушку выручаем. Таму з намі сябруюць. Але і ў гэтым радасыці мала, бо не-не, а глядзіш — і падсунуць табе нехадавы «тавар», маўляў, гроши ёсьць — выручай. А як выручыши, дык «прыдзе коза да воза»...

У Сямі Нянсі...

Старшыня калгасу імя Ільіча Аляксандравіч Пісьлевіч, заўсёды павольны і маўклівы чалавек, нэрвова хадзіцца па кабінцы ё ляжыці:

— Каменная съціна! Не пераўеш!..

— Іван Аляксандравіч, што здарылася? — цікаўлююся я.

Старшыня расказае. Некалькі гадоў назэць Менскі кантрор «Міжкалгасбуд» (або «доўгабуда», як яе называюць у вёсках) узялася пабудаваць у калгасе кароўнік. І не абы які, а з комплекснай мэханізацыяй усіх працаёмкіх работ.

— Будуць тут і аўтапаенне, электрадойка, і іншыя выгоды, — абыцалі кіраўнікі кантрора.

Хутка казка кажацца, а як перайцілі зі спрыаводкі... Адным словам, за тры з палавінай гады будаўнікі так-сік зьяўлілі памышканье. І вось тут мы даведаліся, колькі каштце фунт ліха.

Аказаўшася, што «Міжкалгасбуд» — гэта толькі гендпадрядчык. Пасыля таго, як съцені і дах кароўніка былі зроблены, прыйшліся клікі субпадрядчыкам. Воданапорную вежу і пайлікі установілівае рабіненне аддзяленне «Сельгастэхнікі». Шчыльну для вежы бурьць «Прамбурвод». За электрабастыланьне (стаяць слупы, цягне лінію, робіць нутраную праводку) адказвае «ПМК» — персоная мханізаваная калённа. Уключоче электрычнасць «Менскі электрасеццяцыі рабён». У кожнай з гэтых паважных арганізацій распрацаўваны свае графікі.

Першыні ў калгас прыхадзілі спэцыялісты «Сельгастэхнікі». Майстры ўбачылі, што шчыльна ішчэ не прабурана ў пехаді дадому. Потым завіталі электрыкі. Але і ім пакуль-што ня было чаго рабіць. Нарэшце, зьявіліся працоўнікі «Прамбурвода» і началі бурьць шчыльну. Цяпер траба было клікі майстру ў «Сельгастэхнікі».

— Падарунак «Сельгастэхнікі».

— Чаму падарунак? — не зразумеў я.

— Убачыў я нядайна на складзе «Сельгастэхнікі» такі агрэгат і папрасілі. А мне кажуць: адзін не прадаецца, калі хочаш, бяры два. Прыўнілося ўзяць.

— А мы хадзілі купіць, дык не далі, — заўважае Някрасаў.

Дырэктар съмелецца:

— Гэта, браце, такая кантрора, дзе патрабуюць, каб гроши адразу на бочку.

Наш саўгас заўсёды з грашымі. За саўгас

тэхніку, маўляў, няправільна вежу па-

стайлі. А тыха, наадварот, кажуць, што шчыльна мелкая, таму й вады няма. Паспрабуй разбіяць шіпер... Старшыня ўздыхнуў: — не шанцуе нашаму калгасу...

Што я мог яму сказаць? Што не «шанцуе» большшыці сельгасцеляў рабёну? Вону у калгасе імя Кірава кароўнік будуць ужо чатыры гады, у арцелі імя Леніна — трох і палавінай... Што мэханізація на фермах звычайна выходзіць са строю праз тыдзены-другі? З 26 дайных установак «ёлачка» й «імпульс», якімі былі абсталяваны кароўнікі за апошнія два гады, працуе толькі адна...

Адночы я спытаў у шкільнера вытворчага ўпраўлення па будаўніцтву Ніны Аляксандраўны Кунцізвіч: чаму адзін кароўнік павінны будаваць аж некалькі арганізацій? Яна паціснула плячыма й, падушы, адказала:

— Спэцыялізацыя.

На тону я зразумеў, што сказаць яна хадзела нешта іншае, ды толькі не знайшла слова...

Дырэктыва..

Раніцой у саўгас «Бальшавік» прыслалі з рабёну тэлефаграму, на якой працавалася не пазней, чым сяняні, прыніцца сацыялістычныя забавязанні на 1965 год.

Упнаважаны — Міхаіл Іванавіч Баравікоў, заступнік начальніка вытворчага калгасна-саўгаснага ўпраўлення, прыехаў у гаспадарку пасыя абеду. Цяпер ён сядзеў у кантроры, нецирпіў стукаў пальцамі па стале ѿ штохвіліны пытаваў ѿ старшыні рабочкома, калі з'яўляўся людзі.

— Мусіць, нічога ня выйдзе, — гаварыў той, — бо на ранішні нарадзе мяшчынія яшчэ ня ведалі, што будзе сход, і працоўнікі на папярэднія.

— Треба хоць актыў сабраць.

Нарэшце прыўнілі спэцыялістыя, брыгады, загадчыкі фэрмай.

— Вам траба прыніцца забавязанні на будучы год, — сказаў Міхаіл Іванавіч.

— Якія будуць прапановы?

Прысунтыя маўчалі. Баравікоў зазірнуў у паперку:

— Прапануюцца такія лічбы: зборжавых атрыманія па 15 цэнтнараў з гэкстару, бульбы...

— Пачакайце! з крэсла падняўся брыгадзір Радзевіч. — Чаму пайменна пятнццаты? Сёлета-ж было менш дзесяціццяцінараў... І нағул за апошнія гады вышыні адзінніці не скакалі...

У Міхаіла Іванавіча пачырванела шыль.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.

Прысунтыя адабральна зашумелі.

— Нам траба глядзець уперад, а не назад!

— Але-ж навошта са столі браць лічбы? — не супакоўваў ўпарты брыгадзір. — Што ў нас у будучым годзе зямля пераменіца ці ўгнаенія больш будзе? Вону амаль увесе сънечаньне дарогі сцінай ня было, на поле ня вылезеш.</p

Бэсэсраўскі бумэранг

Даволі часта ў бэсэсраўскім друку мы можам сустракаць з асьветчаныем, «Аб мерах па стварэнню культурнай пашы ѹ паліпшчынку прыродных карбагаціў зыншчаюца ѹ драпежны спо-
саб, а ѹ Савецкім Саюзе й тым больш у БССР яны захоўваюцца або выкарыстоўваюцца з «эканамічным» ці «навуковым» разлікам. Пра гэта не забыўся сказаць і стары навуковы супрацоўнік Акадэміі навук БССР М. Нікіченка. У нататках «Багацее фаянс распублікі ён піша: «У грамадзтве, дзе пануе прыватная ўласнасць і пагоні за прыбыткамі, бязылітасна зыншчаюцца ёсё, што можа быць пераведзена на грошы: землі, ласы, жывёлы, птушкі, мінэральныя ба-
гациі й г. д... У нашай краіне выкарыстанные прыродных расслінных і жывёльных ресурсаў ажыццяўляюцца на аснове глыбокіх навуковых даслед-
ванняў» («Звяздза», 26. I. 1965 г.).

Пакінем збоку гэтыя краіны «капіталу», бо яны неяк даюць сабе рады. Зьвергнемся да БССР.

Хто мог сачыць за бэсэсраўскай прэсай, той мог часта сустракаць з выказыванием на сініх балонах народнага гневу з тae прычыны, што беларускія ласы зыншчаюцца ѹ рабаўнічым спосабом. У сувязі з гэтым тут пісалася, што там, дзе яшчэ да вайны стаялі масавыя дръмучыя лясоў і пушчай, цяпер мазоляць вока самыя зыншчыны хмызьнікі да сучытых пляскі. Перасохлі і перасыхаюць фрукты й рачулкі, спадае вада ѹ вазэр-
рах, а раней сакавітыя лугі пакрываюцца сіфом і іншай мал-якінай травой. У той час «Звяздза», ў 1964 годзе паведамлялася дасьветчанымі на-
вукочамі эканамістымі, што ў БССР сіпелых і некранутых лясоў засталось фактычна толькі 4% ўсяго ляснога масыvu. Аднак, якія колечы на такое ка-
тастрафальнае становішча, звяднельная беларускія ласы ўсьцяж зыншчаюцца рознымі дзяржаўнымі высечкамі й на-
рхтоўкамі. Яны пльвиўць на Украіну і ў Балтыцкое мора.

Бяспрэчна, шмат шкоды беларускім лясам спрычынілі немецкія акупантыйные ўлады падчас вайны. Як ведама, яны загадалі павісякай ласы пааб-
нал важнейшых шляхоў і чытунгах да 200 метраў у глыбіню ѹ на тысячи кіламетраў у даўжыню. Апрача гэтага праводзілася систэматычная высечка лесу для вывазу ѹ Нямеччыну. Пасыльныя павінны былі адбудавацца тысячы спаленых беларускіх вёскак і прад-
прыемств. Аднак усё гэта не магло ў такім ступені пацікдзіць беларускім лясам, каб іх дасвесьці да 4% іхнай востасці. Як сіцьвярджалася ѹ самой бэсэсраўскай прэсе, галубымі шкоднікамі гэтых лясоў былі й застаюцца савецкія «штурмушчыны», бесгаспадарнасць, безадказнасць партыйных босаў, пля-
ны нарыхтовак ды зыншчыны рабунак.

Напрыклад, як і ўсім Савецкім юнду вялізарным рэзэрвам павялічэння ба-
гаций засяліўся Савецкі Саюз і раз-

Саюз, цяпер у БССР прынялі пастанову прыродай і ўдасканалена рукамі чала-
века сістэму вазёраў. Іх было дзесяць, спалучаных між сабой невялікімі шлю-
замі. У гэтых вазёрах гадаваць карпа-
тую. Ад гэтага было шмат карысці й калга-
су ѹ калгасынкам. Але вось апошнім
часам тут кожны год разбураліся па ад-
наму-два вазёры. Апошнія спущане ѹ
кастрычніку мінулага году. Цяпер мясы-
цыны быльых вазёраў наводзяць прыгне-
чане ўражаны... Калісці чароўны
куточак прыроды зуродаваны да непа-
знанні. Так палічыў патротым зра-
біць кіраўнік гаспадаркі Уладзімер Анд-
рэевіч Макаровіч».

І далей В. Старцаў піша: «Або вось Вялікімі прыложмы быті вазёры калі пасёлку Палонка й вёскі Серкі. Яны так-
сама зынклі. Так пажадаў дырэктар
саўтасу А. М. Бачурын. Жыхары Пат-
лонкоў й Серкі ў вялікай крываўде.
Але гэтая крыва да турбуе дырэкта-
ра, як «боязь трапіць у лік траваполь-
шчыкаў прывяла да таго, што сям'ятам

высечы ѹ лясных маслаўах без яко-
лечы шкоды для іх. Аднак-жа, маючы на ўзве ведамую савецкую штурмуш-
чыну, і гэтая «жэрдкавая штурмуш-
чына» спрычыніла многа шкоды бела-
рускім лясам, і перадусім зыншчыцу
маладыя насаджэнні. Вось-же, падоб-
на, як «боязь застатаца без абрароджа-
нія» прывядзе да зыншчынны
ці зьяндненія лясоў.

У газіце «Советская Белоруссия» (з

28. I. 1965 г.) зъмешчаныя нататкі В. Старцаў пад назовам «На суд грамадз-
касці». У іх паведамляеца, што без раз-
бівае вышын' заціставану тэзу М. Нікі-
чы Баранавіцкім раёне за апошні га-
дзі зыншчана больш за 50 вазёраў і са-
рабаўніча адносяцца савецкія ўлады-
жакал. В. Старцаў піша: «Каля вёскі Пат-
лонкоў й Серкі ў вялікай крываўде.
Але гэтая крыва да турбуе дырэкта-
ра, як «боязь трапіць у лік траваполь-
шчыкаў прывяла да таго, што сям'ятам

намудраеца, што гэтыя два «савец-
кія феадалы» паставіліся ѹ такі барбар-
скія плошчы акультуранай пашы, скі способаў дыробыды з тым разлікам,

каб з дна гэтых вазёраў здабыць некаль-
кі тонаў ілу для «хрушчоўскіх караве-
лы» — кукурузы. Іншак гэтых іхных

дзеяньні вытлумачыцца цяжка. Гэты

працьцяг «супрацьвазёрнае акыці» ў Ба-
ланіцкім раёне, якай, бязумоўна, у ро-
бівай ступені практыкуецца ѹ іншых

раёнах БССР, у найлепшы способ раз-
бівае вышын' заціставану тэзу М. Нікі-
чы Баранавіцкім раёне за апошні га-
дзі зыншчана больш за 50 вазёраў і са-
рабаўніча адносяцца савецкія ўлады-
жакал. В. Старцаў піша: «Каля вёскі Пат-
лонкоў й Серкі ў вялікай крываўде.
Але гэтая крыва да турбуе дырэкта-
ра, як «боязь трапіць у лік траваполь-
шчыкаў прывяла да таго, што сям'ятам

П. Залужны

Беларуская цаліна й іншыя справы

(Заканчэнне з 3-ай бач.)

пашырэнне працаў над асушэннем ба-
вывітвочасці прадуктаў сельскай гаспадар-
кі. Але і з гэтага нічога на вільшице. Пра асушэн-
не забалочаных земляў Беларусі загава-
рый зноў у сувязі з праектам Чарна-
мorsk-Балтыцкага канала, пайночнай

частка якога мела праходзіць праз Бе-
ларусь. Але гэты праект застаўся па-
куль-што толькі праектам.

За беларускага боку пры розных наго-
дах падавалася абгрунтаваная аргумэн-
тация эканамічнай выгаднасці асу-
шэння балотаў Беларусі. Ад пайтарэн-
най гэтых аргументаў пачаў і Кісялёў,

зноў узім'шы пытаныя асушэння на

апошній сесіі Вярховага Савету ССР. Адзначыўшы, што «у Беларусі ёсць

значныя працоўныя ресурсы», Кісялёў

«Аб важнасці асушэння пераўвиль-
готненых земляў мы ставіме пытанье
неадназначнае. Плошчы, залишне ўз-
вільненія, якія патрапаюць асу-
шэння, складаюць каля сямі мільёнаў

гаектараў. Усё гэта праблемы можна было-б вырашыць. Але бяда ў тым, што Москва бескант-
рольна распрадаўця ўсіх земляў

паводле пасыльнікаў, якіх падаюць

«Сымон Музыка» і «Зоркі Венеры».

М. Кручкоўскі

але потым адумалася і зноў абняла яе.

— Што-ж, можа й грэх цягнуць цябе з сабою.

— Я ўсё роўна буду разам з вамі, дзе-б я ня была! Але, як у вас, у мяне таксама свая доля. А з Раманам, маці, мы заўсёды такія — то ён, то я не згаджаемся. Дазвольце мне па-
бачыць з вамі, пакуль не разьвітаемся. І я пайду сваёй дарогай. А на мяне, маці, ня злуйся.

Раман дрыготліва трымается рукою за Валіна калену, не хацеў адклівацца і, відавочна, ісці з сям'ёю. Гэта вычула Валія адрэз. Баючыся Раманавага хістаніні, дыхаючы гарынёй на ягонае вуха, Валія знарок, тут-жэ разсказала Раману аб выступленні Мялешкі на агульным сходзе і аб лісце Саланевіча. Пра гісторыю з сакаваяжыкам яна й слова не сказала, а Раман не пытався.

Тымчасам Кандраценя, перагаварыўшы ўсё з Шаркевічам, прыйшоў кляіка. Ціха, жартлівым тонам паведаміў, што ўжо сёмафор адчынены і дарога чакае на іх.

Корзюкі і Валія Камоцкай выйшлі з стадолы.

— З Богам, даражэнкі! — сказаў Генадзі і з усім абліціў.

Валія Камоцкай пры ўсіх абняла Рамана. Раман на нейкі час затрымаў Валіну руку у сваёй.

— Значыць, Ромка, разьвітаемся...

І ўжо звярніўшыся да іншых:

— Прашу не турбувацца, я знайду дарогу сама, — бокам

неяк аддлілася і зынкла ў цемры Валія.

— Будзь шчасліва, — сказала Корзюк-маці ўсіх.

— Ну, вы гатовы, пане Шаркевіч?

— Гатоў...

— Шчаслы! Пераходзь там, дзе ўмовіліся!

10.

Начзаставы позна ўчыні сядзе ў сваім габінэце, вывучаючы сакрэтны дадзены, толькі што атрыманы ім з Менску. Згодна тым дадзеным, у зоне ПЧ, пасыль пойнчы, недзе каля трэцій гадзіны, мае перайсці савецка-польскую мяжу групу

Развееная рамантыка

Рэпартаж «Адкуль бяруцца дэзэрты-
ры», надрукаваны ў савецкай газэце «Ленінская смена» з 22 XII. 1964, ушчэнт разбівае «рамантыку цаліны».

У рэпартажы адкрыта пішыцца аб га-
лечы, у якіх жыве моладь, што прыяз-
джае на цаліну, аб масавых ўчэбках мо-
ладзі і захадах, робленых цаліннымі чы-
ноўнікамі, каб спыніць гэтыя ўцекі.

Ішчэ па дарозе на цаліну ў моладзі
адбіраюць дакументы.

«Паводле нейкага ціхага пагаднення
паміж чыноўнікамі душамі, што на ве-
руць ні ў бoga, ні ў чорта, а толькі да даку-
менту, выпускнікам школы мэханіза-

цы не даюць у руку атэстаты. Іх атрым-

лівае майстэр і, перавязаўшы шлагатам,
хавае пад замок да месца прызначэння.

У саўгасе другая кроўная душа атрым-

лівае атэстат пад распіску і „хавае“

у цяжкім сіфіе. Гэта, маўляў, першае

напярэдзяньне: захочаце ўцекі — на

выйдзе, дакументы пад сям'ю пачаціці.

Але моладь выїжджае і без дакумен-
тату. Чаму? Адказам на гэтае пытанні

можа быць лёс 60 маладых мэханізата-

раў з Беларусі. Першымі выехаць тиа,

что «вясну пракруціўся за рамонтам

разбітага папярднікам камбайну і за-

працаўвае — на сталовую на хопіць».

Увесені з 60 засталося 5 чалавек. Аб тым,
чаму яны ўцяклі з цаліны, чытаем на-
ступнае:

З І БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ Святкаваньне Калядаў у Ангельшчыне

у Манчэстэры

На першы Дзень Праваслаўных Калядаў ў англіканскай царкве сьв. Паўла ў Манчэстэры а. Янка Абабурка адслужыў святую Літургію для праваславных Беларусаў гораду і прачытаў Каляднае Пасланне япіскапа Беларускага Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы на чужыні.

Супольнае святкаваньне Калядаў адбылося ў суботу 9-га студзеня падзіні ў нядына адрмантаванай прасторнай залі Беларускага Дому. Апрача вялікай колькасці Беларусаў, на прынцыпі прысутнічалі таксама ангельскія гэссы і нашы сябры-Казакі. Старшыня Царкоўнага Камітэту сп. М. Яськевіч прывітаў усіх прысутных, выказаў ад імя арганізатораў найлепшыя калядныя і новагоднія пажаданні ды патрасіў, Янку багаславіць стол.

Пры гэтай нагодзе а. Абабурка сказаў прылогую прамову, у якой заклікаў сваіх суродзічаў трымаша цудоўных беларускіх традыцый.

На прапанову Старшыні мясцовага Царкоўнага Камітэту, сп. М. Яськевіча, было собрана 9 фунтаў 16 шылінгаў на патрэбы БАПЦЦарквы ў Вілікай Брыгах.

У гэтым годзе, як і ў папярэдняй, не забылісі і пра дзяцей, якіх ужо ня маля ў Манчэстэры. Для іх Ялінка з Дзедам Марозам была наладжаная яшчэ 2-га студзеня ў тым-же Беларускім Доме. Яны правілі свой вечар са сльвавімі і танцамі, за што Дзед Мароз раздзяліў між імі шчодрыя падарункі.

У падрыхтоўку Ялінкі для дзяцей і прынцыпіца для дарослых найбольш працы ўклалі сп. В. Рагель і М. Варэнік, за што ім ад беларускага манчэстэрскага грамадзства належыць вялікая падзяка.

М. Стаўпіскі

У Лёндане

Як і ў мінульы гады, ялінка, якую вучні Школы сьв. Кірыла ладзілі ў нядзелю 13-га сьнежня, цешылася вялікім поспехам сярод малых і дарослых.

У мастацкай частцы вечара траба адцеміць у першую чаргу батлейку, даўжэйшую й бацгейшую, чым у мінульы гады. Батлейка была паставлена ў 4-х актах (Дарога ў Бетлеем, карчма ў Бетлеем, пастушкі ў полі і перад піччай) — роц на лёгкая на маленькай сцене. Патроба зъмены дэкарацыяў дадавала янич больш цяжкасці. Тыム ні менш, маладыя артысты вывязалі з сваіх заданінў на выдатна. Сярод тых, якія асабліва спрычыніліся да ўдачы пастаўніку трэба адзначыць вучня Ф. Сенюкоўскага, які зрабіў дэкарацыі і выказаў пры гэтым немалія мастацкія здольнасці.

Калядоўшчыкі з звяздзою прысьпівалі некалькі калядак на беларускай і іншых мовах. Сярод беларускіх калядак былі такія старыя, сінія ўжо мала ведамыя песьні, як «Дзіўная наўніва» і «Новая радасьць». Вельмі прыгожа былі выкананыя нямецкія калядка «Эс іст айн Роз эншпрунгэн» і лацінская «Квэм пасторэс».

Дзед Мароз прынёс падарункі для ўсіх дзяцей.

Вялікая Ялінка была прыгожа прыбраная цацкамі, зробленымі самымі хлопцамі.

На заканчэнні было скромнае прынцыпіцце для ўсіх гасцей.

У Брадфардзе

27-га сьнежняні мінулага году Юнацкі Клуб у Брадфардзе наладзіў Ялінку для беларускіх дзяцей гораду й ваколіцаў. На Ялінцы сабралася калі 50 дзяцей. Яна пачалася пачастункам, падрыхтаваным сіброўкамі клубу. Дзеці сіпівали беларускія і ангельскія калядкі, танцавалі і забаўляліся. Хлопцы зь беларускай лёнданскай школы, якія былі ў тым часе на канікулах у Брадфардзе ў сваіх бацькоў, таксама прысьпівалі некалькі калядак і зігралі на дудках «Сайка ды Грышка ладзілі дуду».

Дзяцей адведаў, зразумела, і Дзед Мароз, які раздаў ім падарункі.

*

9-га студзеня сёлета ў брадфардзкім Беларускім Грамадзкім Доме адбылася калядная сустрака Беларусаў, наладжаная мясцовымі Аддзеламі Згуртаванія Беларусаў Вялікабрытаніі. На ёй сабралася вялікая колькасць Беларусаў і гасцей. Адкрыў вечар, прывітаў гасцей і прачытаў прысланыя калядныя і новагоднія прыгіткі Старшыня Управы Аддзелу ЗБВБ ў Брадфардзе сп. Янка Карабаса. Апрача прывітаньню ад

беларускіх грамадзкіх і царкоўных арганізацый, беларуская грамада ў Брадфардзе атрымала сівяточную прывітаньню ад мэра гораду.

Пры багатых стaloх, падрыхтаваных спадзяліві Дэляй і Янкам Міхалюкамі ды Сарай і Юркам Хахоўкамі, прынесенях і танцах вясёлая бяседа засягнулася да раніцы.

Я. К.

Япіскап Ч. Сіповіч у Мюнхене

14-га студзеня, па дарозе з Рыму ў Лёндан пасля заканчэння чарговай сесіі II-га Ватыканскага Сабору, Яго Эксліенцыя япіскап Часлаў Сіповіч спыніўся ў Мюнхене. Беларусы Мюнхену выкарысталі гэту нагоду для сустрэчы з Яго Эксліенцыяй.

На спатканні, на якое Уладыка Часлаў прыбыў з пралатам Ул. Салаўём, ён расказаў пра працу Сабору: пра дасліднікі на ім вялікія канкрэтныя вынікі і пра некаторыя цяжкасці ў справе мадэрнізацыі Кataliцкага Царквы і ў пытанні аб'еднання хрысціянства. Уладыка Часлаў падзяляўся цікавымі весткамі аб палажэнні Царквы на Беларусі.

Пры гэтай непасрэднай сустрэчы Беларусы Мюнхену, хоць і з некаторым спазненінем, выказалі Уладыку Часлаў свае найлепшыя пажаданні з наўгады ягона гадавага юбілею.

БЕЛАРУС — ЧЭМПІЕН ЭУРОПЫ

Перапіс Беларусаў у Вялікабрытаніі

Як паведамляе Камунікат Згуртаванія Беларусаў у Вялікабрытаніі, Галоўная Управа гэтай арганізацыі паставіла сабе за заданне правесы і перапіс усіх Беларусаў, што жывуць у Вялікабрытаніі, і з гэтай мэтай звязаўца за склікам да ўсяго беларускага грамадства. У Камунікаце гаворыцца, што ЗБВБ, як грамадская арганізацыя, лічыць сваім абавязкам выступаць ад імя ўсіх Беларусаў Ангельшчыны і таму ўжвае неабходным мэчъ больш даўкладні дадзеныя аб колькасці наших суродзічаў у гэтай краіне.

Галоўная Управа ЗБВБ запэўнівае, што атрыманыя такім чынам асабістымі дадзеныя будуть трымашыца ў сакрэце; доступ да іх будзе мэчъ толькі Галоўной Управе.

У ВАГА !
Выходзіць з друку чарговы 3-і
нумар зборніку
«ЗАПІСЫ»
Беларускага Інстытуту Навукі і
Мастацтва.
У зборніку уваходзіць навуковыя
артыкулы з галіны беларускай гі-
сторыі, літаратуры і іншых.

У ВАГА !

ВЫДАВЕЦТВЕ «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»

АБО У НАШЫХ ПРАДСТАУНІКОУ

заўсёды можна набыць наступныя кнігі:

Янка Купала. СПАДЧЫНА. Выбар паязі з крытычнымі артыкууламі Ст. Станкевіча, Бач. 564. Цана 7, 9 або 11 ам. дал. (залежна ад вокладкі і паперы).

Янка Купала. ТУТЭЙНЫЯ. П'еса з крытычнымі артыкууламі Р. Склюта. 83 бач. Цана 1 ам. дал.

Янка Купала. РАСКІДАНАЕ ГНЯЗДО. Драма з крытычнымі артыкууламі Р. Склюта. 58+XV бач. Цана 1 ам. дал.

Янку Купала. НОВАЯ ЗЯМЛЯ. Пазам з крытычнымі артыкууламі Р. Склюта. XXXII+248 бач. Цана 3 ам. дал.

Янку Купала. СЫМОН МУЗЫКА. Пазам з крытычнымі артыкууламі Р. Склюта. XXXII+238 бач. Цана 3 ам. дал.

Янку Купала. У ПАЛЕСКАЙ ГЛУШЫ. Повесыць. 158 бач. Цана 1,50 ам. дал.

Максім Багдановіч. ВЯНОК. Збор твораў з крытычнымі артыкууламі Ст. Станкевіча й Ант. Адамовіча. 274 бач. Цана 3 або 4 ам. дал. (залежна ад вокладкі).

Алесь Гарун. МАТЧЫН ДАР. Збор твораў з крытычнымі артыкууламі Ант. Адамовіча й А. Барычэўскага. 268 бач. Цана 3 ам. дал.

Андрэй Мрый. ЗАПІСКИ САМСОНА САМАСЦЯ. Сатырычная аповесыць з крытычнымі артыкууламі Р. Склюта. 88 бач. Цана 1 ам. дал.

Лукаш Калюга. НЯДОЛЯ ЗАБЛОЦІХІ. Аповесыць з крытычнымі артыкууламі Р. Склюта. 127 бач. Цана 1,50 ам. дал.

Власт (Вацлаў Ластоўскі). ТВОРЫ. Апавяданьні. 112 бач. Цана 1 ам. дал.

Юрка Віцебіч. ПЛЫВЕ 3-ПАД СВЯТОЙ ГАРЫ НЕМАН. Мастацтва нарыс. 94 бач. Цана 1 ам. дал.

Аляксей Кулакоўскі. ДАВРАСЕЛЬЦЫ. Аповесыць з крытычнымі артыкууламі Ст. Станкевіча. 110 бач. Цана 1 ам. дал.

БЕЛАРУСКІЯ КАЗКІ. Зборнік народных казак і літаратурных твораў з казачнымі матывамі. 215 бач. Цана 3 або 4 ам. дал. (залежна ад вокладкі).

ЛЯ ЧУЖЫХ БЕРАГОЎ. Альманах твораў беларускіх эмігранцікі пазам. 238 бач. Цана 3 ам. дал.

Рыгор Крупчына. ВЫБРАННЫЕ ТВОРЫ. Цана 2 ам. дал.

Нямеччына

Нямецкі хор сіпявае беларускія царкоўныя мэлёдыі

Студэнты нямецкай каталіцкай духоўнай сэмінары ў Кёнігштайні ўжо вывучае багаслоўе ў Кёнігштайнскай сэмінары. Наш сэмінарист за кароткі час змог зачыніць беларускай музыкай. Іхны хор добра ведае сіпевы Lieder і сіпевы сіпевы. Яна Залатавуснага і яму наразае сіпевы звязацца з разнымі цэрквамі з Кёнігштайні, Мюнхене, Інштадыні, і цяпер хор сэмінарысту ў Кёнігштайні вывучае беларускія царкоўныя напевы. Мы павінны цешыцца, што веданыя беларускай музыкай пашыраюцца на Захадзе, і падзяяваць сп. Тамашанскаму за ягону карысную ініцыятыву.

Паведамленне

Угодні абвешчаныя незалежнасці Украіны

З нагоды Дня Украінскай Незалежнасці, які прыпадае на 22 студзеня, 20 студзеня Саюз Украінскіх журналістых у Мюнхене наладзіў прыняціце для прадстаўнікоў міжнароднай прэсы Старшыни Саюзу Эзенон Пэзленскі коратка схарактэрываў адзначаную падзею ў паніфармаваў пра важнейшыя здарэнні ў жыцці Украінцы ў нацыянальны і на эміграцыі ў 1964 годзе. Гаворычы пра гэта, сп. Пэзленскі асабліва падкрэсліў, што ў мінульым годзе ўсё жыццё Украінцы ў нацыянальны і пазаміжнасці Украінцы з дзяржавай пад знакам сівятаўніцтва 150-ых угодкаў ад дня нараджэння найбольшага украінскага пазаміжнасці і бацькі ўкраінскага нацыянальна-адраджэння Тараса Шчурчынкі, адзначыў пабудову памятніка Шчурчынку ў Вінніпеге і ў Маскве і палітычна значэнне гэтих актаў.

Журналістам былі раздадзены адпаведныя інфармацыйныя матарыялы.

На прынцыпі прысутнічалі два прадстаўнікі ад газеты «Бацькаўшчына».

**НІВОНДНАЯ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ,
ТАВАРЫСКАЯ І СЯМЕЙНАЯ
УРАЧЫСТАСЦЬ НЕ ПАВІННА
АДЫЩЦА БЯЗ ЗБОРУ СЯРОД
ПРИСУТНЫХ АХВЯРАЎ НА
ВЫДАВЕЦКІ ФОНД
«БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»!**